

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

**Marie Calma - Veselá: Koncertní a výchovná
činnost**

Bakalářská práce

Vypracovala: Markéta Rojíčková

Vedoucí práce: MgA. Jana Hladíková

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury. Souhlasím, aby tato práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci dne 3. 4. 2013

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce MgA. Janě Hladíkové za potřebné poznámky a užitečná doporučení.

Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Blance Petrákové za prvotní impulz, který vedl ke vzniku této práce a za poskytnutí zajímavých materiálů a informací o Marii Calmě - Veselé.

Obsah

Úvod.....	6
1. Životopis.....	8
2. Pěvecké začátky.....	14
3. Koncertní činnost.....	18
3.1. Výchovné koncerty s Jaroslavem Kříčkou.....	21
3.2. Koncerty s Ludvíkem Kubou	25
3.2.1. Slovanstvo ve svých zpěvech	25
3.2.2. Spolupráce Marie Calmy - Veselé a Ludvíka Kuby	26
4. Působení Marie Calmy – Veselé v Luhačovicích.....	30
5. Boj o Janáčkovu Její pastorkyni	32
6. Závěr.....	37
7. Prameny a literatura.....	38
Prameny.....	38
Literatura	38
Internetové zdroje.....	39
8. Resumé (abstract)	40
9. Seznam příloh.....	1
Příloha 1.....	1
Příloha 2.....	1
Příloha 3.....	1
Příloha 4.....	1
Příloha 5.....	1
10. Přílohy	2
11. Anotace.....	6

Úvod

V této bakalářské práci se budu věnovat hudebnímu odkazu zpěvačky, interpretky, spisovatelky, překladatelky a básnířky Marie Calmy – Veselé (1881–1966). I když tato umělkyně byla úspěšná v mnoha odvětvích, zaměřím se na její činnost pěveckou a interpretační, ale také se dotknu jejího výchovného působení na mládež 19. a 20. století. Zmíním se také o zásluhách Marie Calmy v divadelní oblasti.

Poprvé jsem o Marii Calmě – Veselé slyšela na přednášce pořádané na Konzervatoři Evangelické Akademie v Olomouci. Vedla ji PhDr. Blanka Petráková, která je jednou z předních organizátorek Luhačovického okrašlovacího spolku Calma. Na základě této zajímavé zkušenosti jsem se rozhodla, že se o osobě Marie Calmy - Veselé chci dozvědět více.

Při hledání informací o jejím životě a díle mě udivilo především to, že přestože Marie Calma – Veselá byla ve své době velmi známou osobností, která se stýkala s mnoha významnými hudebníky a spisovateli, není možné nalézt o ní ucelenou bibliografii či životopisnou knihu. Ve svém pátrání jsem tedy byla odkázána především na ústřížky z novin a příležitostné rukopisy z Památníku národního písemnictví v Praze a Brněnského národního archivu.

Po tom, co jsem prostudovala mnoho příslušných materiálů o životě a uměleckých aktivitách Marie Calmy - Veselé, rozhodla jsem se do této práce zařadit ty události, které v jejím životě zaujímají přední postavení ve spojitosti s její koncertní a pěveckou činností.

Začátek práce věnuji životopisným údajům a následuje kapitola o pěveckých začátcích umělkyně. Po té se zaměřím na její koncertní dráhu. Vedle mnoha pěveckých aktivit, které ve své práci zmiňuji, vystupují do popředí večery pořádané Marií Calmou a Jaroslavem Kříčkou v letech 1920 – 1924. Jednalo se o výchovné koncerty pro děti, díky nimž byla zpopularizována Kříčkova dětská písňová literatura.

Důležité období také tvoří propagace velkolepé sbírky lidových písní Ludvíka Kuby *Slovanstvo ve svých zpěvech*. Marie Calma nejen, že Kubovy písně uváděla na svých koncertech, ale také výrazně přispěla k úplnému vydání tohoto obrovského díla.

Mezi velmi významné období zpěvaččina života patří samozřejmě také její působení v Luhačovicích, kde se provdala za Františka Veselého. S touto etapou Calmina života je spojen také její boj o uvedení opery *Její pastorkyňa* Leoše Janáčka

na scénu Národního divadla. Je třeba také zmínit její přátelství s tímto významným skladatelem, které považuji za klíčové v souvislosti s Calminým pozdějším divadelním působením.

Touto prací bych tedy ráda přispěla k alespoň částečnému oživení odkazu Marie Calmy – Veselé, neboť si myslím, že byla osobností, která ovlivnila mnoho svých současníků, a mnoha umělců, dopomohla svou bojovností a odhodláním k úspěchu. Za tyto své zásluhy by neměla být zapomenuta.

1. Životopis

Marie Calma - Veselá rozená Hurychová se narodila 8. září 1881 jako dcera Františky a Matěje Hurychových. Ačkoli své rané dětství strávila v Unhošti v Čechách, jejím opravdovým domovem, do něhož se vždy ráda vracela, se stal Karlín, v té době samostatné město u Prahy. Zde, na dnešní Křižíkově ulici, v domě číslo třináct, naproti karlínskému divadlu, prožila Marie Calma většinu svého mládí a nakonec zde zemřela.¹

Velkým životním vzorem byl pro ni její otec Matěj Hurych, ve své době velmi vážený a uznávaný advokát, který svou dceru nadevše miloval. Kromě své advokátské činnosti se však Matěj Hurych velmi aktivně účastnil i veřejného kulturního života a tak především díky němu se Marie Calma začala více zajímat o hudbu a literaturu a mohla se tak stát významnou kulturní osobností své doby.

Není tedy divu, že Marie Calma k němu vzhlížela jako ke svému ochránci a věnovala mu dokonce jednu ze svých knih nazvanou *Knih o otci a jeho děvčátku* (1933)² v níž je její vztah s otcem podrobně vyličen. Jak vzpomíná Calmina dlouholetá přítelkyně Anna Petříková:

„Otec JUDr Hurych dovedl ztlumit a uhladit přísnost matčiny výchovy.“³

O hudbu se Marie Calma zajímala již od raného dětství a na její kulturní rozvoj mělo bez pochyby vliv i to, že s rodinou bydlela hned naproti karlínskému divadlu. Studovala zpěv ale také hru na klavír v Pivodově operní škole v Praze. Poprvé vystoupila už v jedenácti letech a od sedmnácti koncertovala jako pěvkyně. Její dráha se slibně rozvíjela a není tedy divu, že brzy velmi silně tíhla k divadlu. Bezpochyby by se díky svému talentu stala slavnou operní divou, avšak na přání rodičů se této dráhy vzdala.

Díky tomu se mohla více věnovat například své literární činnosti, neboť nebyla pouze skvělou hudebnicí, ale také výbornou spisovatelkou. Kromě toho, že je autorkou nespočtu fejetonů a jiných příspěvků do periodik jako byl Lumír, Národní politika,

¹ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 2

² HURYCH, Otakar. *Bibliografie spisů Marie Calmy*, Praha: knihtiskárky Jana Aubrechta, 1935.

³ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 2

Národní listy, Luhačovické lázeňské listy a dalších, vydala také několik básnických sbírek, pohádek pro děti, povídek a románů.

Z básnických sbírek jmenujme například *Nekonečnou cestou* (1921), *Písně moderní Markétky* (1923), *Sny v sonetech* (1927), *Jarní zpěvy* (1929), *Večery* (1929), *Rozhovory s Bohem* (1930), nebo *Tatry* (1935).

Mezi nejznámější romány patří *Sochařka* (1910), *Třtiny* (1927), *Zrzánek čili rod kočky Mušky* (1929) a již zmíněná *Kniha o otci a jeho děvčátku* (1933). Z pohádek pak vešly ve známost *Pohádky veršem I.* (1906) a *Pohádky veršem II.* (1927), *Světlušky* (1927), *Sny jarních nocí* (1908) a *Pohádka o českých muzikantech* (1925).

Velmi známé a oblíbené byly ve své době především Calminy novely a krátké prózy, jako *Nálady* (1905), *Vypadlé listy a jiná próza* (1925), *Duha* (1927), *Z intimních chvil* (1928), *Žena a přízrak* (1931) a další drobné prózy psané do periodik Zlatá Praha, Národní Listy, Zvon Venkov, Národní politika atd. Kromě vlastní tvorby také překládala díla z němčiny a polštiny. Bibliografii všech Calminých spisů sepsal její bratr Otakar a byla vydána roku 1935.⁴

Některé básně Marie Calmy byly dokonce zhudebněny, a to velmi uznávanými autory své doby. V roce 1900 vyšly *Dva sbory* v úpravě Františka Spilky (1867–1960), roku 1922 byly vydány *Milostné písně* op. 10 pro sólový hlas s průvodem klavíru, které zhudebnil Jaroslav Křička (1882–1969).

O Calminy spisovatelské schopnosti měl zájem také Jan Kunc (1883–1976), který chtěl, aby mu napsala libreto k plánované opeře. To se však neuskutečnilo, neboť Kunc sám nikdy žádné operní dílo nesložil. Vytvořil však cyklus s názvem *Tři písně*, kde zpracoval tři básně Marie Calmy z její sbírky *Jarní zpěvy*.⁵

V neposlední řadě musíme zmínit Josefa Bohuslava Foertera (1859–1951), který na texty Marie Calmy zkomponoval píseň *Modlitba* (1935), cyklus mužských sborů *Sluncem a stínem* (1939) a dílko *Písnička* pro ženský sbor bez doprovodu (1959).

Inspiraci pro svá literární díla čerpala Marie Calma především doma v Praze, ale také na venkově, kde si velice oblíbila lidový folklór. Láska k lidové hudbě ji vedla také k tomu, že do svých koncertů často řadila lidové písně a to v úpravách autorů 19. a 20.

⁴ HURYCH, Otakar. *Bibliografie spisů Marie Calmy*, Praha: knihtiskárky Jana Aubrechta, 1935.

⁵ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. *Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým*. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 25

století, jako byl Jaroslav Křička, Vítězslav Novák, nebo Ladislav Vycpálek. Mimo to se zasloužila o objevení díla Ludvíka Kuby *Slovanstvo ve svých zpěvech*.

Jedním z nejvýznamnějších období bylo pro Marii Calmu pobývání v Luhačovicích, kde v létě roku 1908 koncertovala a poznala svého budoucího manžela Františka Veselého (1862–1923), lékaře a ředitele lázní. František Veselý byl sice o dvacet let starší a čerstvě ovdovělý, avšak Marii Calmu uchvátil svým nadšením, se kterým se vrhal do rozvoje skomírajících luhačovických lázní.⁶ Díky němu se Luhačovice staly v té době velmi populárním místem odpočinku a relaxace, a mnoho umělců si sem jezdilo odpočinout. Marie Calma se tak mohla seznámit s mnoha významnými osobnostmi své doby. Jednou z nich byl například Leoš Janáček, s nímž se spřátelila a dopomohla jeho opeře *Její pastorkyňa* na prkna Národního divadla.

To, že do Luhačovic se sjíždělo tolik zajímavých osobností, bylo dáno mimo jiné také zdejšími bohatými kulturními prostředími. V sezoně, kdy zde pobývala Marie Calma, tedy v letech 1908 a 1909, zde naplno fungovalo Lázeňské divadlo. Také začaly vycházet Luhačovické lázeňské listy, jejichž redaktorkou byla samotná Marie Calma a kde se hosté mohli dozvědět vše o denním dění v lázních. Co se týká kulturního dění, nesmíme zapomenout zmínit Smetanův festival pořádaný ve Smetanově domě u příležitosti pětadvacátého výročí jeho úmrtí.

Ovšem i přes všechny úspěchy museli nakonec manželé Veselí Luhačovice opustit, neboť správní rada doktoru Veselému nebyla nakloněna. V roce 1909 se tedy přestěhovali do Brna, kde doktor Veselý pokračoval ve své lékařské praxi a Marie Calma dále koncertovala. Vystoupila například jako sólistka v Gounodově oratoriu *Mors et Vita* pod taktovkou Leoše Janáčka, několikrát v Luhačovicích, ale také ve Varšavě s místní filharmonií.⁷

Po vypuknutí první světové války musel doktor Veselý narukovat, a protože byl raněn, pobývali manželé načas v lázních Bohdaneč, kde v roce 1915 přijal František Veselý funkci lékaře. Opět kolem sebe manželé vytvořili bohaté kulturní prostředí stejně, jako tomu bylo v Luhačovicích.⁸

⁶ VYKOUPIIL, Libor. Ecce Homo: Marie Calma, česká spisovatelka a pěvkyně. [online]. 8. 9. 2011 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/brno/upozornujeme/_zprava/ecce-homo-marie-calma-ceska-spisovatelka-a-pevkyne--945925

⁷ PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*.

In: Acta musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2006, str. 6

⁸ PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*.

V té době již delší čas probíhal boj o uvedení Janáčkovy *Její pastorkyně* v Národním divadle, v jeho čele byla samozřejmě Marie Calma, která se s Janáčkem seznámila již v Luhačovicích a opera *Její pastorkyňa* ji velice oslovila. Boji o uvedení této opery v Národním divadle je věnována samostatná kapitola.

Po válce se František Veselý stal nakrátko generálním inspektorem a ředitelem lázní a zříděl na Slovensku, ale v roce 1921 se oba manželé vrátili zpět do Luhačovic, kde doktor Veselý zemřel roku 1923. Marie Calma svého manžela přežila o více než čtyřicet let a dlouho po jeho smrti usilovala o to, aby jeho zásluhy a názory byly neustále v živé paměti. Na vlastní náklady dokonce vydala dílo *Knih o MUDr. Františku Veselém*, která vyšla roku 1932.⁹

Stále koncertovala a psala, ale také velmi ráda cestovala, jezdila například na rekreační pobyty do Krkonoš, Kynžvartu, Poděbrad, nebo do Tater, které měla velmi ráda a kde relaxovala, jak ostatně dokazuje i její sbírka básní *Tatry*.¹⁰

V době před druhou světovou válkou ji už ale tyto výlety do hor příliš netěšily, atmosféra byla napjatá a Marie Calma toto období nesla velice těžce. Jak sama píše v dopisu Anně Petříkové z roku 1938:

*„Málokdy se dostanu ke klavíru, i to snění v hudbě a v písních jako by patřilo k idyle předválečné. I verše, když se ve člověku ozvou, jsou útočného, bojovného rázu. Kde je lyrika ticha a pohody?„*¹¹

Díky paní Anně Petříkové se nám dochoval i Calmin životopis a v něm také mimo jiné vzpomínky na poslední léta jejího života. Paní Petříková vzpomíná na půlhodinové telefonní rozhovory, které spolu s Marií Calmou vedly, a zároveň zmiňuje, že ke sklonku života už bylo velmi těžké se s umělkyní dorozumět. Bylo to kvůli silné a rychle pokračující skleróze, která způsobila, že Marie Calma zapomínala některá slova, pletla si osoby a hovor s ní byl zmatený a nedával smysl.¹²

⁹ HURYCH, Otakar. *Bibliografie spisů Marie Calmy*, Praha: knihtiskárky Jana Aubrechta, 1935.

¹⁰ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 35 - 59

¹¹ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 34

¹² PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 21

V posledních měsících života už Marie Calma nebyla schopná se o sebe sama postarat a byla převezena nejprve do nemocnice na Bulovce a poté do ústavu v Bohnicích. Krátce před smrtí byla převezena zpět do Karlína, kde zemřela 7. dubna 1966 na zápal plic.¹³

Kromě velkých jubilejních oslav se o umělkyni ke sklonku jejího života mluvilo spíše v souvislosti s její tvorbou literární, než s činností pěveckou. Oslava věnovaná jejím osmdesátým narozeninám však byla velkolepá. Konala se v Divadle hudby 22. září roku 1961 a Marie Calma na ní tehdy naposledy s velikým šarmem přednesla několik svých básní. Na tuto událost vzpomíná i Dr. Marie Bejerová ve své malé publikaci *Rozloučení s paní Marií Calmou – Veselou* vydané po její smrti v roce 1966.

Marie Calma byla velkou umělkyní, ale také velkou bojovnicí. Vždy dokázala prosadit správnou věc a ani smrt pro ni nebyla něčím nepřekonatelným, jak ostatně dokládají její vlastní verše ze sbírky *Sny v sonetech*.

A poznáním, kdo doved život zlatit –

*i smrtí může získat jen – ne ztratit!*¹⁴

Ze stejné sbírky básní, pochází také Calmin vlastní epitaf, který zde pro jeho výmluvnost uvádím celý:

Keř bezový ať hrob můj prostý kráslí,

by duše vůní v něj se mohla vtělit

a se všemi se o své květy dělit,

již k mému hrobu pro útěchu zašli.

A chtěla bych, by v moje snění šuměl

les hluboký jak moje písně byly,

¹³ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 22

¹⁴ VESELÁ, Marie Calma. *Sny v sonetech*. Praha: Nakladatel Václav Petr, 1927. libri amorum. Citováno z: PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 14

*jichž kouzlem lidé se mi přiblížili
a kterým málokdo jen porozuměl.¹⁵*

Veškeré dokumenty, korespondence a archivní materiály jsou dnes uloženy v Památníku národního písemnictví. V Praze se nachází také její bohatá knihovna a to v Národní knihovně. Koncem šedesátých let se část pozůstalosti dostala do Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Větší část této sbírky pochází zřejmě z doby působení Veselých na Slovensku.

¹⁵ VESELÁ, Marie Calma. *Sny v sonetech*. Praha: Nakladatel Václav Petr, 1927. libri amorum. Citováno z: PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 15

2. Pěvecké začátky

Marie Calma - Veselá se začala o hudbu zajímat už ve velmi mladém věku a to především díky svému otci, advokátu Matěji Hurychovi, jak již bylo zmíněno výše. Již od dětských let se u ní projevovalo velké hudební nadání, které zúročila při studiu klavírní hry a zpěvu.

Protože její rodina bydlela v Praze, navštěvovala od patnácti let Pivodovu operní školu, kde se na pěveckou dráhu připravovala u Karla Kovařovice (1862–1920), který byl v letech 1900 až 1920 dirigentem, dramaturgem a šéfem Národního divadla.

Toto přátelství Marie Calmy - Veselé a Karla Kovařovice sehrálo později velmi významnou roli při snahách o uvedení opery *Její pastorkyňa* v Národním divadle, neboť právě Kovařovic byl dirigentem, který po dlouhých tahanicích toto dílo nakonec nastudoval. Výše bylo také zmíněno, že Marie Calma se učila také hře na klavír. Jejím profesorem byl vynikající pedagog Karel Vejrych (1873–1930).¹⁶

Mladá umělkyně tedy měla všechny podmínky potřebné k rozvíjení svého talentu a zdálo by se, že vedla spokojený a šťastný život bohatého děvčátka, avšak ona sama vnímala skutečnost, že pochází ze zajištěné rodiny poněkud jinak. Svědčí o tom i následující řádky z jejího románu *Stopy*.

„Jsou na omylu ti, kteří se domnívají, že život v spořádaných rodinách je dětem ulehčován, a že je rozmazluje. Projít tvrdou školou lásky rodičů, kteří od nadání svých dětí vymáhají zázraky, protože je milují láskou přesahující průměr a ctižádost bez hranic, není tak snadné. Jejich dny „jako v bavlnce“ jsou rozděleny na hodiny, minuty a vteřiny, v nichž oddech je něčím strašně zaslouženým, protože velká láska žádá si i velikých splnění. (...) Tato láska je silou, které si nelze vzepřít, bičem a uzdou zároveň. Je to láska, která zpovídá ze všech tajemství a bez jejíhož souhlasu nelze se k ničemu prodat. Učí létat a zároveň přistřihuje křídla. Jsme závislí na jejím souhlasu i nesouhlasu. Jsme bohatí tím, co nám dává a chudí tím, od čeho nás izoluje.“¹⁷

¹⁶ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

¹⁷ VESELÁ, Marie Calma. *Stopy*. Praha: Václav Petr, 1937. str 22 -23

Poprvé vystoupila mladičká Marie Calma už v jedenácti letech na koncertě v Litomyšli, kde hrála klavírní skladby Bedřicha Smetany (1824–1884) a Jana Ladislava Dusíka (1760–1812).¹⁸ Od svých sedmnácti let pak začala sólově vystupovat jako zpěvačka.

Aby byla mladá pěvkyně ve světě lépe přijata, začala Marie Hurychová používat umělecké jméno Calma.¹⁹ Toto jméno ale také, podle mého názoru, koresponduje s některými rysy její osobnosti. V italštině slovo *calma* znamená *klid* nebo také *rozhava*, což jsou vlastnosti, které byly pro Marii Calmu velmi typické. Jemnost a křehkost jejího charakteru ale nijak nebránila jejímu pěveckému vyjádření.

*„Byla křehká a útlá. (...) Nikdy jsem ji neslyšela mluvit příliš hlasitě, ač při zpěvu její hlas, dokonale ovládaný, nepostrádal dramatického stupňování, bylo-li třeba až do fortissima. Její pohyby byly vždycky ukázněné, její chůze lehká. (...) Ale jak v řeči, tak v pohybech, vždycky byla přirozená, bez afektu, bez teatrálnosti.“*²⁰

Její koncerty se konaly především v Praze, ale postupem času navštívila také Vídeň, Varšavu a Mnichov. Do svého pěveckého repertoáru postupně zařadila díla mnoha významných autorů, její hlavní síla však spočívala především v interpretaci písní. Noviny vzpomínají zejména na její podání písní Antonína Dvořáka (1841–1904), se kterými vystoupila například v Plzni a to již roku 1905. Velký úspěch měla také její interpretace písní Edvarda Hagerupa Griega (1843–1907), které zpívala i v roce 1908 na koncertě věnovaném tomuto skladateli.²¹

Mnoho kritiků tehdejší doby ji považovalo za veliký hudební objev a mladé zpěvačce byla prorokována dráha slavné operní pěvkyně. Na jednom koncertě dokonce zpívala králi bavorskému a generálnímu řediteli hudby Felixi Mottlovi (1856–1911) a to árie z oper *Lohengrin* a *Bludný Holanďan* od Richarda Wagnera (1813–1884). Její projev se mu velmi zalíbil a o mladé Marii Calmě napsal, že má krásný hlas a je vysoce

¹⁸ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 6

¹⁹ PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*.

In: Acta musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2006. str. 1

²⁰ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str.2

²¹ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

hudebně nadaná. Také jedním dechem dodal, že bude-li dobře pěvecky vedena, čeká jí velká operní budoucnost.²²

Felix Monttl ale nebyl jediný, kdo na Calmin hlas pěl velkou chválu, také například všemi uznávaný hudební kritik časopisu *Národní politika* Emanuel Chvála (1851 –1924), známý svou přísností, nešetřil slovy obdivu a úcty a prohlásil, že Marie Calma patří na jeviště, neboť má velký a krásný hlas, který nepostrádá dramatického výrazu.²³

Calmino nadání bylo tak veliké, že jí dokonce bylo nabídnuto angažmá v mnichovské státní opeře, což svědčí o nebývalé kvalitě jejího hlasu a temperamentu. Avšak v tomto momentě největší radosti a úspěchu zasáhla vůle rodičů a nadějná zpěvačka byla nečekaně „přistříhnuta křídla“. Její matka, která chtěla ze své dcery mít něco nadprůměrného, tehdy zcela nepochopitelně prohlásila:

„*Ne k divadlu, zpívej jen v koncertech!*“²⁴

V tomto momentě se poprvé Marie Calma nemohla spolehnout ani na přímluvu svého milovaného otce, který, snad ze strachu, že by o svou dceru ve světě přišel, její operní dráhu také odmítl podpořit. Rodiče neobměkčil ani úspěch jejich dcery při koncertě ve Varšavě, kde podle vzpomínek Anny Petříkové, zpěvačky posluchači doslova klečeli u nohou a slavný dirigent Fitelberg, chtěl Marii Calmu získat pro operní dráhu.²⁵

Ani tento úspěch však rodiče neobměkčil. Nadaná zpěvačka se tedy pokorně rozloučila s dráhou operní pěvkyně a na přání svých rodičů se spokojila s občasnými koncerty. Jediným jejím pozdějším kontaktem s divadelní scénou bylo vystoupení v Národním divadle v roli Jenůfy v Janáčkově opeře *Její pastorkyňa*.

Divadelní dráha tedy Marii Calmě zůstala zapovězena, ukázalo se však, že toto rozhodnutí rodičů bylo nakonec šťastné, neboť její spíše uzavřená a samotářská povaha

²² Památním národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

²³ Památním národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

²⁴ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str.5

²⁵ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str.5

by se neslučovala s životem operní pěvkyně, která musí trávit mnoho času ve společnosti a divadelním kolektivu.

„Tak jak jsem Marii Calmu poznala za ta čtyři desetiletí, neodvažuji se tvrdit, že by jí scéna dala štěstí. Nebyla člověk kolektivní, byla spíše individualistka. A třebaže vnitřně ukázněná jako málokdo, jevištní kázeň byla by jí působila mnoho svízelných chvil. Nerada se podřizovala celku, chtěla zůstat „svá“ v každém svém projevu.

Ostatně ani dramatický soprán Marie Calmy nebyl by zdolal hlasovou námahu operní pěvkyně. Takový byl totiž názor Vítězslava Nováka, který si jinak pěvkyně Marie Calmy neobyčejně vážil. Prozradila mi to paní Nováková již po smrti skladatelově.“²⁶

²⁶ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 5-6

3. Koncertní činnost

Když tedy rodiče nesouhlasili s dráhou operní pěvkyně, soustředila se Marie Calma stále více na koncertní vystupování a stala se v této oblasti nedostižnou ve všech směrech. Dovedla zpívat operetu, stejně tak jako operu, ale především byla skvělou interpretkou písní. Podle svých současníků měla hlas stříbřitého zvuku,²⁷ navíc disponovala vynikajícími technickými dovednostmi, díky kterým pro ni nebylo problémem zazpívat i tu nejobtížnější pasáž s dokonalou lehkostí.

Její hlavní síla však tkvěla v interpretaci. Nebylo náhodou, že mnoho umělců ji přemlouvalo, aby vystupovala v divadle, její herecké nadání bylo nesporné. Byla schopna odlišit nepřeborné množství emocionálních odstínů a svým dramatickým, ale ne přehnaným výrazem každou skladbu dokonale vyzdvihnout.²⁸

Nejvíce Marie Calma tíhla především k lidové hudební tvorbě. Tato její vášeň měla kořeny už v mladých letech umělkyně, protože od dětství milovala lidové zvyky, pohádky a tradice, s nimiž se seznamovala nejprve na statku matčiných rodičů v Markvanicích na Sobotecku a později své znalosti prohloubila při pobytech v Luhačovicích, na Moravě a Slovácku.

„Nejvíce jsem poznala venkovský lid na Moravě, kam jsem se provdala. Nejdříve Luhačovice s krojově malebným okolím, Vlčnov s pověstnou jízdou králů, hrad Buchlov, byla jsem na slavných poutích na Velehradě a u sv. Antonička...Zajímavé dojmy daly Hroznová Lhota, sídlo Úprkovo, Velká a Javorník. Vracívali jsme se tam vždy, když byla zapotřebí ukázat hostům z ciziny něco zvlášť svérázného...Můj nejhlubší dojem z Moravského Slovácka je a zůstane Javorník. Prostý kostelík českobratrský, krásní muži a ženy v bílých krojích s lehce nadechnutou žlutí výšivek, pěkné hlasy podobající se rozhlaholeným zvonům, a v úpravě domků a ve způsobu života ještě to silné prvotní kouzlo, deroucí se z kořenů, pevně vrostlých do rodné půdy.“²⁹

²⁷ PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*. Acta musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, VI, 2006. str 5

²⁸ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str.7

²⁹ PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*. Acta musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, VI, 2006. str 2.

Lidová píseň se pro Marii Calmu stala velkou vášní a rozhodla se ji propagovat a šířit na svých koncertech. Pravidelně pořádala písňové večery, na nichž s úspěchem seznamovala publikum s lidovými písněmi, které upravili tehdy ještě mladí, nebo méně známí autoři. Kromě toho také velmi často řadila do svého repertoáru umělé písně skladatelů 19. a 20. století. Mezi její zásluhy na tomto poli působnosti patří například uvedení písňových cyklů Vítězslava Nováka (1870-1949), Ladislava Vycpálka (1882–1969), Jaroslava Křičky (1882–1969), nebo Ludvíka Kuby (1863–1956).

Českou hudbu propagovala Marie Calma u nás, ale také v zahraničí a to například ve Varšavě, Paříži, Mnichově a ve Vídni, kde ji díky jejím předešlým koncertům obecnost již dobře znalo a s nadšením přijímalo. Kromě jmenovaných cyklů byla na jejich koncertech často uváděna také díla Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, nebo Leoše Janáčka.

Na jejích koncertech však nezněly jen písně české, ale také slovenské a to zejména v úpravách Mikuláše Schneidera-Trnavského (1881–1958). Kromě nich vešly ve známost ještě Calminy koncerty lidových písní francouzských v harmonizaci pařížského profesora Juliána Thierota a večery bretaňských písní upravené L. A. Bourgault-Ducoudrayem (1840 –1910).³⁰

„Výběr, který umělkyně pořídila ze sbírek obou zpracovatelů, byl tak pestrý a všestranný a její podání tak výstižné, že pozorný posluchač měl tu před sebou dokonalý obraz bohatství a krásy této oblasti francouzské hudby národní.“³¹

I přes všechny tyto pěvecké aktivity však bylo zdaleka největším přínosem Marie Calmy Veselé pořádání výchovných koncertů zaměřených na dětské publikum, s cílem probudit v nich již od raného věku zájem o hudbu. Tento počín navazoval na dřívější snahy evropského hnutí za uměleckou výchovu, v jehož čele stáli například Otakar Hostinský a Zdeněk Nejedlý.³²

³⁰ VESELÁ, Marie Calma. *Marie Calma Veselá: Vlastní životopis*. Praha, 1927.

³¹ CALMA-VESELÁ, Marie. Výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních Marie Calmy. Památník národního písemnictví v Praze.

³² DRÁBEK, Václav. *ABC výchovných koncertů*. Praha: Olympia, 1987. str.7

„Jejíím výmyslem bylo pořádati písňové koncerty pro děti a buditi v nich tak zájem o hudbu a píseň. Koncerty tyto, pořádané v Praze a jiných městech republiky, setkaly se s úspěchem a vznikla tak celá dětská literatura písňová.“³³

První pokusy tohoto druhu se objevily už v roce 1886, Umělecká Beseda tehdy pořádala v nové síni Rudolfiny koncerty za zvýhodněnou cenu. Po roce 1900 se začaly objevovat první koncerty pořádané pro žáky pražských škol. Pravým milníkem pro výchovné koncerty však byl rok 1906, kdy vznikl Komitét pro uměleckou výchovu mládeže, který se ujal mimo jiné také pořádání výchovných koncertů a divadelních představení.³⁴

Tyto koncerty pro mládež a děti zpočátku nebyly nijak slovně doprovázeny, posluchači pouze obdrželi program, což kritizoval například Zdeněk Nejedlý jako málo instruktivní, nepřihlížející k různé náročnosti skladeb a k věkovým zvláštnostem posluchačů.³⁵

Situace se však změnila s příchodem Adolfa Piskáčka (1873 –1919), ředitele Pivodovy školy, dirigenta Akademického orchestru a sbormistra pražského Hlaholu. Výchovné koncerty obohatil o mluvené slovo a po jeho vzoru pak byly prováděny všechny výchovné koncerty. Výjimku netvořily ani ty, které spolu pořádali Marie Calma – Veselá a Jaroslav Kříčka.

³³ VESELÁ, Marie Calma. *Marie Calma Veselá: Vlastní životopis*. Praha, 1927.

³⁴ DRÁBEK, Václav. *ABC výchovných koncertů*. Praha: Olympia, 1987. str.7

³⁵ DRÁBEK, Václav. *ABC výchovných koncertů*. Praha: Olympia, 1987. str.8

3.1. Výchovné koncerty s Jaroslavem Křičkou

Jaroslav Křička byl hudebním skladatelem, sborníkem a dirigentem, ale také profesorem pražské konzervatoře. Mimo to přispíval do redakce Hudební revue a soukromě vyučoval hudbu. Jeho skladatelskou činnost ovlivnili především Vítězslav Novák, nebo Antonín Dvořák, ale velkou část jeho díla poznamenal hlavně lidový folklór. Za svého života dosáhl četných titulů a veřejných uznání. V roce 1921 se stal členem České akademie věd a umění, v roce 1957 byl jmenován zasloužilým umělcem.³⁶

Těžištěm Křičkova díla jsou skladby vokální, psal ale také symfonie, komorní hudbu, nebo balety. Vedle písní a skladeb pro děti je velmi hodnotná především jeho sborová tvorba. Nesmíme však zapomínat na jeho kantáty, hudbu duchovní, úpravy lidových písní a tvorbu operní. Zde mu přinesly největší úspěch jeho dětské opery jako například *Hipolita* (1917), *Ogaři* (1918), nebo *Bílý pán aneb těžko se dnes duchům straší* (1929).

V oblasti dětské písňové tvorby si Křička vytvořil vlastní hudební styl, který je v české hudbě ojedinělý. Prvním silným impulsem, který Křičku orientoval na dětskou tvorbu, bylo jeho seznámení s tvorbou Modesta Petroviče Musorgského (1839–1881). Jeho písňový cyklus *Dětská světnička* dokonce Křička jako první přeložil do češtiny. V tvorbě pro děti Křička oživoval vzpomínky na své šťastně prožité dětství a inspiroval se také svými vlastními dětmi, pro které byly některé písně přímo napsány. Například *Mišovy písničky* věnoval svému synovi Michaelovi.³⁷

Je tedy zřejmé, že když Marie Calma přišla s nápadem pořádat výchovné koncerty pro děti, nemohl Jaroslav Křička tuto příležitost odmítnout. Koncepce těchto koncertů byla na svou dobu velmi ojedinělá, protože nebylo obvyklé zaměřovat se v repertoáru pouze na děti, a navíc na těchto koncertech aktivně účinkoval sám autor, a to nejen jako klavírista, ale provázel své skladby i mluveným slovem.

„Koncert nabyl zvláštní zajímavosti účinkováním autorovým, který svým nedostižně působivým humoristickým výkladem dovede obecenstvo cele zaujmout a tak

³⁶ VEVRKOVÁ, Zuzana. *Písňový cyklus první touhy Jaroslava Křičky*. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, KHV. Brno, 2010. str.13

³⁷ VEVRKOVÁ, Zuzana. *Písňový cyklus první touhy Jaroslava Křičky*. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, KHV. Brno, 2010. str.17

*nejmodernější skladbu mu přiblížit. Také skladby nesou se veselým, svěžím tónem, dětem srozumitelný, ač jsou mnohdy psány v nejmodernějším slohu.*³⁸

I když oba umělci se zaměřili především na naplnění očekávání dětí, z recenzi lze vyčíst, že i dospělí posluchači byli z hudebního programu nadšeni. Křička koncerty doprovázel na klavír, ale také oživil celý večer osobitým vyprávěním. Vždy, když měla zaznít další jeho skladba, uvedl ji a popsal z hlediska obsahu. Vtipně také nastínil, jakým způsobem vznikla, díky čemuž zaujal své publikum a dojem z interpretované písně tak umocnil.

Tato snaha přiblížit skladby publiku byla velmi důležitá, neboť zaujmout dav rozjívených dětí různého věku určitě nebylo snadným úkolem. Noviny Republikán otiskly v roce 1922 článek, kde se píše, jak si Jaroslav Křička dovedl s dětmi přirozeně povídat tak, jako to dělal s vlastním synem, když mu hrál své skladby. V kombinaci s interpretačním umem Marie Calmy se nakonec vždy podařilo děti strhnout a nadchnout pro danou písničku.³⁹

*„A pan Křička vykládá s láskou dětem, jak které dílko tvořil. Hned po výkladu začne hráti na klavír a pí. Calma-Veselá se vzácným porozuměním přednáší zpěv i recitace. Oba se krásně doplňují. A hle! Nejen děti, ale i dospělí stávají se rázem dětmi a sledují se stupňovaným zájmem celý program.*⁴⁰

Nesmíme ale zapomínat, že bez pěvecké podpory umělkyně Calmy - Veselé by koncerty zdaleka nebyly tak úspěšné. Právě díky jejímu hlasu a skvělé interpretaci měly Křičkovy skladby takový úspěch.

Marie Calma dokázala svým přednesem vystihnout i ty nejjemnější detaily každé písně a i když mnohdy se jedná o skladbičky méně závažného charakteru, v jejím podání se vždy staly nezapomenutelnými. Ačkoli umělkyně nikdy děti neměla, dovedla se dokonale ponořit do jejich hravého světa a vystihnout v písních všechny dětské emoce a pocity. Vždy měla pochopení a cit pro dětský svět, který Křička ve svých

³⁸ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

³⁹ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

⁴⁰ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

skladbách líčil, a předváděla je s velkým uměleckým taktem, jak je to psáno například i v Národní politice z března roku 1922.⁴¹

V době, kdy probíhaly zmíněné výchovné koncerty, se stalo populárním zejména Kříčkovo dílo *Památník ze staré školy* op. 35,⁴² kde autor vzpomíná na svá mladá léta a který se dočkal velkého úspěchu, jak se píše například v novinách *Osvěta lidu* z 8. února 1924:

„(...)Krásný cyklus na vlastní prozaické texty „Památník ze staré školy“, obsahující skladatelovy vzpomínky z mládí, plně intimního kouzla a bezprostřednosti, plně obdivu a vděčnosti za lásku matčinu. „⁴³

Když Marie Calma zpívala písně z cyklu *Památník ze staré školy* poprvé v Mladé Boleslavi, bylo to čerstvě po smrti jejího milovaného otce. Kříčka vzpomíná, jak při poslední skladbě *První žal*, kde se vypráví o smrti milované osoby, zpěvačka kvůli silnému pohnutí svůj part nedokončila a koncert tak skončil předčasně.⁴⁴ To samo svědčí o tom, jak hluboce dokázala prožít každou skladbu.

Jak je tedy vidět, spolupráce Marie Calmy Veselé a Jaroslava Kříčky, která probíhala přibližně v letech 1922 až 1924, byla velmi úspěšná, ale také vzácná. Nestává se příliš často, aby se dva umělci takto skvěle doplňovali a dovedli své hudbě vdechnout cosi nadpřirozeně krásného.

Koncerty slavily úspěch nejen v Praze, ale také v Brně, Hradci Králové, Českých Budějovicích, Táboře, Písku, Pardubicích, Německém Brodě (dnes Havlíčkově Brodě), Chrudimi, Sušici, Kutné Hoře, Litomyšli, Vysokém Týně, Slaném a mnoha dalších městech. Celkem bylo provedeno asi padesát koncertů.⁴⁵ V Jihočeských listech z 10. října roku 1922 je uvedena tato zmínka:

„V nynější drsné materialistické době byl koncert Jaroslava Kříčky a Marie Calmy Veselé neobyčejnou událostí. Reduta měla býti přeplněna, jak dospělými, tak mladými,

⁴¹ Památním národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

⁴² VEVERKOVÁ, Zuzana. *Písňový cyklus první touhy Jaroslava Kříčky*. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, KHV. Brno, 2010.

⁴³ Památním národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

⁴⁴ KŘÍČKA, Jaroslav. *Paní Calma umrla*. Červené dvorce u Sušice, 1966.

⁴⁵ VESELÁ, Marie Calma. *Marie Calma Veselá: Vlastní životopis*. Praha, 1927.

*aby ta prostá, překrásná a čistá poezie, kterou výše jmenovaní apoštolové přinášejí, co nejvíce duši našla, do nichž by zapadla a tam dále klíčila. Soudíme, že té něžné kráse ve skladbách Křičkových obsažené a oběma umělci co nejpřípadněji podané žádné, ani to nejtvrdší srdce neodolá.*⁴⁶

⁴⁶ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

3.2. Koncerty s Ludvíkem Kubou

3.2.1. Slovanstvo ve svých zpěvech

Jak již bylo uvedeno výše, Marie Calma si velmi oblíbila také dílo skladatele Ludvíka Kuby (1863 –1956), které často na svých koncertech propagovala. Ludvík Kuba byl nejen hudební skladatel a folklorista, ale také nadaný spisovatel a malíř. O folklór se Kuba zajímal již od velmi raného věku a své znalosti zúročil v rozsáhlé sbírce písní *Slovanstvo ve svých zpěvech*.

První část tohoto velkého díla vyšla v roce 1884 v době jeho působení v Sedlci u Kutné Hory, kde se stal učitelem. Brzy po vydání této první jeho sbírky se rozhodl pro dráhu národopisce a literáta a začal podnikat studijní cesty po slovanském světě.⁴⁷

*„ Myšlenka shromáždit a vydat písně všech slovanských národů v Kubovi zrála delší čas a rychle se změnila z romantického nadšení ve skutek. “*⁴⁸

Sbírka byla příznivě přijata domácím i slovanským tiskem, Kuba dokonce dostal nabídku z Petrohradu, aby přímo v Rusku zapisoval národní písně. Nadšení z tohoto počátečního úspěchu přimělo Kubu věnovat všechn svúj čas svému monumentálnímu dílu. Vzdal se učitelování a během let 1885–1894 podnikl velké množství sběratelských cest po Slovensku, balkánských zemích, Rusku, Korutanech, jižním Štýrsku a mnoha dalších slovanských oblastech.

Na těchto cestách se Kuba věnoval místní hudební tradici, ale také zúročil své umění malířské a spisovatelské, neboť si kreslil a zaznamenával vše, co v nových krajích viděl. Díky tomu mohlo vzniknout nespočet jeho fejetonů a cestopisných článků, jež zveřejňoval v časopisech *Květy*, *Osvěta*, *Lumír*, *Národní Listy*, *Zlatá Praha* a další.

*„ V odborných časopisech, jako např. Slovanický sborník nebo Časopis Českého muzea, často doplňoval svoje články i vlastními ilustracemi. “*⁴⁹

⁴⁷ KUBOVÁ, Jana. Ludvík Kuba, Život a dílo. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Ústav hudební vědy, Sdružená uměnovědná studia. Brno, 2008. str. 9-10

⁴⁸ KUBOVÁ, Jana. Ludvík Kuba, Život a dílo. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Ústav hudební vědy, Sdružená uměnovědná studia. Brno, 2008. str. 17

Postupem času však zájem veřejnosti o Kubovy sebrané písně opadl a autor se z existenčních důvodů rozhodl, že se bude opět věnovat kresbě. Svou práci na *Slovanstvu* tedy na čas přerušil.

Finanční problémy však byly překonány a Kuba se opět vrátil ke své nedokončené folkloristické sbírce, se kterou byly spojeny další cesty, tentokrát po Domažlicku a Bosně a Hercegovině. Bohužel i přes jeho velikou snahu desátá kniha sbírky *Slovanstvo ve svých zpěvech* editorsky ztroskotala. Kuba se tedy hudebně na čas odmlčel a stal se známým především jako malíř.

Situace se však rapidně změnila po první světové válce, protože díky novým politickým poměrům mohl znovu začít cestovat a věnovat se slovanskému národopisu. V letech 1922 a 1923 uskutečnil dvě studijní cesty na Lužici. Vznikl tak soubor písní a kniha nazvaná *Čtení o Lužici*, která Kubovi přinesla nečekaný úspěch.

Opět začal pracovat na svém díle *Slovanstvo ve svých zpěvech* a tentokrát měl úspěch. K jeho cestě za vysněným cílem mu pomohla politická situace, neboť po první světové válce vzrostl zájem o slovanské záležitosti a Hudební matice Umělecké besedy se ujala druhého vydání ruských, ukrajinských a běloruských písní a hned nato vyšly *Srbské písně z království*.⁵⁰

3.2.2. Spolupráce Marie Calmy - Veselé a Ludvíka Kuby

Nebyla to ale jen politická situace, která přispěla k úspěchu Kubova veledíla, jedním z rozhodujících faktorů bylo také osudové setkání s Marií Calmou - Veselou, která se stejně jako on o slovanskou hudební tradici velmi zajímala. S Ludvíkem Kubou se setkala v roce 1922. Josef Holeček (1853 –1929) jej tehdy pozval na malý soukromý koncert, aby doprovázel jeho dceru Jelenu při zpěvu několika písní ze *Slovanstva ve svých zpěvech*.

Jeho písně ji natolik zaujaly, že po chvíli se not chopila sama a začala zpívat společně s Jelenou. Když koncert skončil, oba umělci se vydali společně domů, neboť oba bydleli v Karlíně, a jejich vzájemný rozhovor o *Slovanstvu ve svých zpěvech* vedl

⁴⁹ KUBOVÁ, Jana. Ludvík Kuba, Život a dílo. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Ústav hudební vědy, Sdružená uměnovědná studia. Brno, 2008. str. 11

⁵⁰ katalog výstavy: Ludvík Kuba, Výtvarné Hlinecko 1963, Jednotný klub pracujících Hlinecko s Národní galerií v Praze, 196327

k tomu, že si Marie Calma nakonec vyžádala materiál ke studiu tohoto díla. Ludvík Kuba na tento večer vzpomínal ve svých pamětech takto:

„Tak jako ona byla uchválena písněmi, tak já byl nadšen hudební inteligencí zpěvačky, která se náhle objevila na scéně. (...) To co vzbudilo mou mimořádnou pozornost, byl její přednes, přednes nepatetický, přednes, v němž zpěvačka potlačila svou osobnost a všechno svoje umění naprosto podřídila zájmu přednášené písně.“

Prvními krůčky ke společné spolupráci začaly v roce 1923, kdy byla uspořádána přednáška s ukázkami srbských písní při matiné ve Vinohradském divadle. Po té se v roce 1925 konaly tři večery v pražském rozhlasu, se záměrem předvést výtah ze *Slovanstva ve svých zpěvech*. Ačkoli o podobný krok se rozhlas zatím nepokusil, ukázalo se, že zvolil správně a Ludvík Kuba byl v novinách právem označen za odborníka ve svém oboru⁵¹

Na jaře roku 1926 byl uspořádán cyklus devadesáti písní všech slovanských národů a to pod protektorátem prezidenta České akademie věd a umění v nové budově pražské Umělecké besedy na Malé Straně. Tento cyklus se odehrával ve třech večerech, na nichž společně vystoupili oba umělci a přiblížili tak slovanskou píseň širokému publiku.⁵²

Jednalo se vlastně o jakýsi přednáškový cyklus provázený zpěvem, na němž se Ludvík Kuba podělil s obecností o zážitky ze svých cest a shrnul zde výsledky svého bádání. Na první přednášce přednesl své názory spojeně se slovanskou písní a uvedl, že její zárodek vidí v lidovém tanci, také mimo jiné vysvětlil, jak vnímá rozdíl mezi písní lidovou a umělou. Po té přistoupil k charakteristice jednotlivých písní tak, jak přicházely za sebou.

V interpretaci slovanských písní opět Marie Calma dokázala, jak dokáže strhnout publikum svým projevem a jak taktně je schopna vybrat program, který je vyvážený a zábavný. Česká hudební kritika tehdy na koncerty reagovala slovy plnými uznání.

⁵¹ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 155555

⁵² KUBA, Ludvík. *Zaschlá paleta-paměti*. Praha: SNKLHU, 1958. str. 305

„Nesnadnou úlohu ztlumočiti písňě národní umělecky nutným podáním subjektivním a přece neporušiti jejich vnitřního svérázu, rozřešila pí. Marie Calma-Veselá se vzácným taktem.“⁵³

Hned první koncert pořádaný 11. května 1926⁵⁴ byl velmi úspěšný. V něm se Marie Calma a Ludvík Kuba zaměřili na píseň jihoslovanskou, každá píseň byla pečlivě vybrána, aby byla jiná než předešlé, ale zároveň aby odrážela charakteristické hudební rysy daného regionu.⁵⁵ Na druhém koncertu byly uvedeny písně ruské a polské a celý cyklus byl uzavřen písněmi lužickými a jihočeskými.

Ale Marie Calma se nezasloužila jen o propagaci Kubova díla, ale také o jeho úplné vydání. Matice, která Kubovo dílo vydávala, přestala s touto činností kvůli nedostatečnému odbytu a jeho sen na vydání celého Slovanstva se začal opět vytrácet. Obrátil se tedy o pomoc a té se mu dostalo:

„ Posléze, když Hudební matice pro malý zájem odběratelů zastavila vydávání Slovanstva, byla to právě Marie Calma, která zajistila okamžitou pomoc od již zmíněné České akademie věd a umění a současně od prezidenta T.G.Masaryka, který tehdy rozhodoval o použití státních peněz určených k podpoře kulturní činnosti. Tyto okolnosti vedly k tomu, že Matice opět obnovila vydávání Slovanstva, kterému k jeho dokončení chyběly už jen písně bosenskohercegovské, starosrbské, makedonské a bulharské. Poslední svazek vyšel roku 1929, kdy bylo celé dílo dokončeno.“⁵⁶

Když jejich spolupráce skončila, oba ještě dlouho vzpomínali na veliký úspěch, kterého dosáhli. K příležitosti šedesátých narozenin Ludvíka Kuby zazpívala Marie Calma jeho písně naposledy a to v roce 1933. Tím se rozloučila se svým koncertním vystupováním, ne však s Kubou. Jejich dlouholeté přátelství přetrvalo i nadále. Sám Ludvík Kuba vzpomíná po letech na spolupráci s Marií Calmou Veselou ve svém dopise z roku 1933 slovy:

⁵³ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. 15396 - 15555

⁵⁴ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor drobných zpráv o životě a díle M. Calmy v tisku, Inv. 15706 - 15987

⁵⁵ Památník národního písemnictví, Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor drobných zpráv o životě a díle M. Calmy v tisku, Inv. 15706 - 15987

⁵⁶ KUBOVÁ, Jana. Ludvík Kuba, Život a dílo. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Ústav hudební vědy, Sdružená uměnovědná studia. Brno, 2008. str. 27

„...musím říci, že jsem se těmi papíry neprobíral bez pohnutí, totiž bez vzpomínek na tu dobu, když jsme před osmi lety to studovali, a na to, s jakou lehkostí jste vždy vše v patřičné způsobě pronikala a chápala – jak může jen pravý umělec, skutečná umělecká a básnická duše.“⁵⁷

⁵⁷ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 8

4. Působení Marie Calmy – Veselé v Luhačovicích

Do Luhačovických lázní přijela Marie Calma, tehdy ještě Hurychová, v září roku 1908 a to na pozvání tehdejšího ředitele lázní MUDr. Františka Veselého (1862–1923). Ten se rozhodl uspořádat koncert ve své vilce Lipová (od roku 1943 sídlo luhačovického muzea), kam pozval několik svých nejbližších přátel, mezi nimi mimo jiné i svého dlouholetého přítele Leoše Janáčka,⁵⁸ s nímž se znal už od devadesátých let. Právě zde na tomto večeru se s Marií Calmou Janáček setkal poprvé a umělkyně na tento den později vzpomínala takto:

„Na pianině ležel nerozřezaný klavírní výtah „Její pastorkyně“ vydaný Klubem přátel umění v Brně. Janáček rozřezal několik listů a sedl k pianinu. „Prý pěkně zpíváte, tak ukažte, co umíte!“ Byl překvapen, že dovedu zazpívat Jenůfu i Kostelníčku z listu. A mně bylo, jako kdyby Jenůfu pro mne komponoval. Tak mi byla hned napoprvé známá a blízká.“

Janáčka projev neznámé zpěvačky upřímně překvapil a potěšil a toto náhodné setkání mělo později pro Janáčka velký význam. Nebyl ale sám, kdo se nechal osobností mladé zpěvačky okouzlit, Calminým ctitelem se stal sám František Veselý a ona jeho city opětovala. V říjnu roku 1908 se tedy Marie Calma Hurychová provdala za Františka Veselého a spolu začali budovat kulturní život v luhačovických lázních.

Je třeba zmínit, že MUDr. František Veselý byl nejen vynikajícím lékařem, balneologem a organizátorem, ale také se velmi zajímal o budoucnost slovanské kultury a tradic, a pořádal mnoho přednášek zabývajících se touto tematikou. Marie Calma na svého manžela vzpomínala vždy s úctou a snažila se, aby jeho odkaz byl neustále živý.⁵⁹

Ale ani Marie Calma nezhálela a v luhačovické sezoně 1909 naplno projevila své organizační schopnosti. Byla například redaktorkou Luhačovických listů, které vycházely dvakrát týdně, a kde se lázeňští hosté mohli dozvědět vše o místním dění, ale také zde vycházely různé referáty, verše a ankety. V jedné z nich Marie Calma nastínila svou představu o budoucnosti Luhačovic:

⁵⁸ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 11

⁵⁹ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 9

„Až na Janův dům propadne se celý střed, prostranství vzroste, pokryje se novými pruhu zeleně a květů, budou tu otevřené krámy pod volným loubím z tesaného dřeva, na místě čítárny a Ottovy vily náš reprezentační dům, nové lázně na místě Janovy kolonády a jen luka zbudou tak, jak bývala, volné moře jejich trávy, květů a vůně, bude i stráž pod ní...A moje přání? Aby Luhačovice byly nejen dostaveníčkem všech nadšených duší slovanských, ale domovem vkusu, opravdové shody dobrých lidí, kteří dovedou pracovat ku prospěchu věci a čistou radostí všech, kteří je mají rádi“⁶⁰

V roce 1909 měl být v Luhačovicích otevřen nový lázeňský dům a na stejný rok připadlo pětadvacáté výročí úmrtí Bedřicha Smetany. Shodou okolností ve stejném roce v Luhačovicích zemřela Smetanova druhá žena Bettyna a jejich dcera Zdenka Hejdušková, provdaná za lesmistra luhačovického panství zde stále bydlela. Marie Calma tedy navrhla, aby se nová vila jmenovala Smetanův dům a jeho otevření spojila s třídním festivalem na počest skladatelova úmrtí.⁶¹

I přes tyto úspěchy však nakonec museli manželé Veselí Luhačovice opustit a to hned po skončení sezony 1909, neboť správní rada se postavila ke změnám a plánům Františka Veselého velmi odmítavě. Manželé se tedy přestěhovali do Brna, kde doktor Veselý pokračoval ve své lékařské praxi a Marie Calma dále koncertovala.

I když v Luhačovicích strávila umělkyně pouze tři sezóny, zanechala zde po sobě více než většina lidí za celý život. I přes všechny její zásluhy zde však nemá ani pamětní desku. Inspirovala však několik nadšenců k založení Luhačovického okrašlovacího spolku Calma, který vznikl v roce 2002 a jehož cílem je „...rozvíjení vztahu ke kulturně historickému dědictví a ochrana kulturních hodnot, v první řadě udržování historického povědomí o významné etapě vývoje Luhačovic v období přelomu 19. a 20. století.“⁶²

⁶⁰ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 5

⁶¹ PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami. str. 5

⁶² Luhačovický okrašlovací spolek Calma. *Spolekcalma* [online]. 2010 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.spolekcalma.cz/>

5. Boj o Janáčkovu Její pastorkyni

Kromě toho, že se Marie Calma nevzdala své pěvecké činnosti, pokračovalo i její přátelství s Leošem Janáčkem, který se na ni dokonce obrátil, když potřeboval výpomoc v Gounodově oratoriu *Mors et vita* (Smrt a život). Oratorium bylo provedeno roku 1909 a dirigoval jej sám Janáček, neboť Ferdinand Vach (1860–1939), který měl dílo původně nastudovat, tehdy těžce onemocněl a Růžena Maturová (1869-1939), která měla zpívat sopránový part, nebyla Kovařovicem uvolněna z Národního divadla.⁶³ Po úspěšném koncertu napsal Janáček Marii Calmě tyto řádky:

„Milostivá paní!

Tak uctivě Vám ještě jednou děkuji za čistý umělecký Váš výkon.

Přikládám podobiznu a vyprošuji si Vaši.

S odporučením Vaší paní matce

zůstávám v dokonalé úctě Vám

oddaný

*Leoš Janáček*⁶⁴

Již od prvního setkání s Janáčkem, se Marie Calma rozhodla propagovat za každou cenu jeho dílo a to se nezměnilo ani po odchodu z Luhačovic, právě naopak, jejich vztahy ještě zintenzivněly, neboť Janáčkovým působištěm bylo právě Brno.

Když se sem na podzim roku 1909 Veselí přestěhovali, jejich styky s Janáčkem se staly častějšími a poznali, jak těžce nese to, že jeho dílo není všeobecně uznáváno. V roce 1904 sice proběhla premiéra *Jenůfy* v brněnském divadle, ale to Janáčka nijak neuspokojilo a časem ztratil chuť a odhodlání k další tvorbě oper.

V letech 1900 až 1920 byl dirigentem, dramaturgem a šéfem Národního divadla Karel Kovařovic, který jeho dílo neuznával a vytrvale odmítal uvést jakoukoliv jeho

⁶³ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 20

⁶⁴ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 20

skladbu. Marie Calma se však rozhodla, že svého bývalého profesora přesvědčí o velké kvalitě Janáčkovy díla.

Když se manželé Veselí přestěhovali do lázní Bohdanče u Pardubic, kde v roce 1915 přijal František Veselý funkci lékaře, seznámili se s libretistou a spisovatelem Karlem Šípkem (1857–1923). Karel Šípek, vlastním jménem Josef Peška, byl divadelní nadšenec, referent časopisu Světozor a Národní politika, ale také, shodou okolností, libretistou Karla Kovařovice. Mimo to se také osobně znal s ředitelem Národního divadla Gustavem Schmoranzem (1858 – 1930).⁶⁵ Veselí se tedy rozhodli tohoto setkání využít a snažili se Karla Šípka seznámit s Janáčkovou *Jenůfou*.

Marie Calma uspořádala večer, na němž se sama doprovázela a zpívala úryvky z *Její pastorkyně*. Podařilo se jí zaujmout Karla Šípka natolik, že přesvědčil Gustava Schmoranze, aby si Jenůfu přijel do Bohdanče poslechnout. Toto setkání se uskutečnilo v roce 1915, Marie Calma tehdy Schmoranzovi přezpívala všechny výstupy z Jenůfy a ten byl dílem nadšen. Slíbil, že se zasadí o provedení opery na scéně Národního divadla a vyžádal si dokonce klavírní výtah.⁶⁶ Nakonec se mu však nepodařilo Pastorkyni prosadit a Karlu Šípkovi tehdy napsal:

„O Pastorkyni jsem hleděl interesovat kde koho, konečně i sama Kovařovice, když se definitivně vrátil. Pastorkyni si vzal k sobě k novému prostudování, když jsem mu své dojmy podle pravdy vyličil. Ale resultát jest přece negativní...“⁶⁷

Manželé Veselí v boji dále pokračovali. Po návratu do Prahy chtěli uspořádat v Moravské besedě v Praze Janáčkův večer, kde by byl uveden výběr z *Její pastorkyně* a kde by promluvil i sám autor. Janáček byl tímto nápadem nadšen, avšak ke koncertu nakonec nedošlo, protože Marie Calma se s Kovařovicem sešla sama a to přímo v Národním divadle, kde mu přezpívala zpěvy Jenůfy a také část *Kostelničky*.

V roce 1915 tedy svým zpěvem a nadšením nakonec získala Kovařovice natolik, že se uvolil nastudovat *Její pastorkyni* a uvést ji na scénu Národního divadla na jaře

⁶⁵ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 10

⁶⁶ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 42

⁶⁷ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 44

roku 1916. Když to František Veselý oznámil Janáčkovi do Brna, odepsal mu Janáček v rozrušení:

„Milý příteli... Rád bych milostivé a vám poděkoval, ale přílišné je to, co se v hlavě víří, a proto nenalézám slov. Však víte – tak jako vězni, kdyby se vrata k životu a svobodě otevřela...“⁶⁸

Ještě ale stále nebyl všemu konec. Kovařovic se sice uvolil nastudovat *Její pastorkyni* a uvést ji v Národním divadle, ale požadoval jisté drobné úpravy. Sám si však netroufl je autorovi přednést, a tak se Marie Calma opět ocitla v roli prostředníka. Janáček nakonec se změnami souhlasil a operu podle Kovařovicova přání upravil. Také bylo potřeba vyřešit finanční otázku věci. Tady pomohl opět František Veselý, který se vlastním majetkem zaručil za šest vyprodaných operních představení.

Posledním krokem bylo ještě smířit oba zaryté nepřátele, tedy Kovařovice s Janáčkem, k čemuž došlo na představení *Libuše* roku 1915. Dirigoval ho sám Kovařovic a Marie Calma tehdy chytře na představení pozvala také Janáčka. V pauze mezi jednotlivými akty se tedy oba rivalové konečně usmířili.

Její pastorkyňa se tedy konečně měla dočkat premiéry, úlohu Jenůfy měla zpívat Marie Calma a to na žádost samotného Kovařovice. Janáček sám s tím souhlasil a tak byly zahájeny veškeré přípravy. Premiéra měla nakonec obrovský úspěch a Zdeněk Nejedlý o ní napsal:

„... Premiéra Pastorkyně byla jednou z nejúspěšnějších v Národním divadle. A nejenom premiéra, hned v prvním měsíci má 6 dalších repris stejně nadšených a i po prázdninách se hraje a nemizí vlastně již nikdy z repertoáru Národního divadla.“⁶⁹

Původně měla roli Jenůfy na žádost Kovařovice zpívat Marie Calma, a když s tím Janáček souhlasil, pustila se do studia svého partu s nadšením a pílí. Na poslední chvíli však Janáček oznámil, že k jejímu vystoupení nedojde a na úlohu Jenůfy prosadil

⁶⁸ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 60

⁶⁹ NEJEDLÝ, Zdeněk: *Dějiny opery Národního divadla*. Díl II., Praha: 1949. str. 434

Kamilu Ungrovou (1887–1972).⁷⁰ Manželé Veselí dokonce ani nebyli pozváni na premiéru, o kterou se tolik zasloužili.

Přátelství s Leošem Janáčkem od tohoto zklamání začalo pomalu chladnout. Naposledy se dlouholetí přátelé setkali v Bohadči, kam Janáček přijel v doprovodu Gabriely Horvátové (1877–1967), představitelky Kostelničky. Byl tehdy Horvátovou zcela okouzlen a do společnosti pronikaly zprávy o jejich blízkém přátelství, což vedlo i k ostré výměně názorů s Františkem Veselým, který s tímto chováním zásadně nesouhlasil. Setkání v Bohadči bylo velmi rozpačité a vedlo k ukončení dlouholetého přátelství mezi Janáčkem a manželi Veselými.

Marie Calma si však přece jenom Jenůfu v Národním divadle zazpívala. Počátkem roku 1920 si šla s kapelníkem Národního divadla Winklerem přezpívat několik árií a došlo i na Jenůfu. Marie Calma vzpomíná:

„Byli jsme zrovna v nejlepším, otevřely se dveře a přede mnou stál udýchaný a pobledlý Kovařovic. Studovali jsme v nejvyšším patře divadla a on byl tenkrát již vážně churav.“
„Tak přece jsem vás poznal!“ „A hned chci-li zazpívat? Lhůtu mi dal krátkou – asi čtrnáct dní a k tomu jednu necelou zkoušku na jevišti. Na Pastorkyňu bylo asi čtyřicet zkoušek – a já měla stát po necelé jedné poprvé na jevišti. Dokáží to? Bylo to odvážné odhodlání, ale neuhnula jsem mu.“⁷¹

K vystoupení Marie Calmy v úloze Jenůfy došlo 6. května 1920 a podle jejich vzpomínek to vůbec nebyla úloha jednoduchá. Jednak proto, že v divadle nikdy nehrála a také kvůli nedostatku času k nazkoušení role. Z počátku měla na jevišti problém i s rozeznáním postav jak sama vzpomíná:

„...Musila jsem se rozhlížet, když se hrnul sbor rekrutů na jeviště, který z nich je Števa. A v II. jednání, teprve několik taktů před mým výstupem na jeviště k velké samostatné

⁷⁰ PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*. Acta musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, VI, 2006. str. 7

⁷¹ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. *Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým*. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 72

scéně Jenůfčině, upozornil mne inspicient, kde je zástrčka okenice, kterou musím odsunout a otevřít, aby mohlo vniknout do světnice měsíční světlo.“⁷²

Marie Calma měla v úloze Jenůfy vystoupit také v Bratislavě, ale protože byla odvolána na Slovensko, aby pomohla svému muži při budování slovenských lázní, musela se této úlohy vzdát. Za celý svůj život tedy v divadle hrála pouze jednou, její odkaz však zůstane nezapomenutelný.

Po tom, co Janáčkova sláva náhle vzrostla, postupně zapomněl, komu za ni vlastně vděčí a tak se Marie Calma rozhodla na vyzvání hudebního skladatele Boleslava Vomáčky, tehdejšího redaktora listů Hudební matice, že vyličí historii bojů o Její pastorkyni, aby opravila mnohé omyly, které se dostaly do všeobecného povědomí. V úvodu ke svému článku napsal:

„Nechtěla jsem psát o tom, jak se dostala Pastorkyně na Národní, protože to znamenalo mluvit též o sobě. Ale je nutné zachytit kus hudební historie, pokud jsou doklady pohromadě. Z trojice bojovníků za Pastorkyni: dr. Fr. Veselý, Calma, Šípek – žiji jen já. Z těch, kdo psali o Janáčkovi v jeho jubilejním roce, nikdo nepřišel ke mně pro informace a pro doklady.“⁷³

⁷² RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 74

⁷³ RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951. str. 76

6. Závěr

O osobě Marie Calmy - Veselé by se daly napsat stovky knih, zasáhla totiž ve své tvorbě do mnoha odvětví, byla nejen skvělou zpěvačkou a interpretkou písní, ale také výbornou spisovatelkou, duchaplnou básnířkou a překladatelkou.

Byla ale především člověkem vzdělaným a inteligentním a svou vůlí i odhodláním dopomohla mnoha umělcům k realizaci jejich snů. Přesto stála vždy skromně v pozadí a nikdy se nedožadovala zaslouženého uznání. Na svých koncertech vždy dokázala publikum nadchnout překrásným hlasem, jakož i skvělou interpretací skladeb. Vždy se snažila žít hudbou, kterou zpívala a vložit do ní celé své srdce.

Podle mého názoru je velická škoda, že dnes existuje tak málo lidí, kteří kdy její jméno vůbec zaslechli. Především v souvislosti s bojem o *Její pastorkyni* to považují za velký nedostatek. Myslím si, že její zásluhy spojené s touto operou by se měly zcela běžně zmiňovat ve školách. Jedinou publikací, která se týká vztahu Marie Calma - Veselé a Leoše Janáčka, je útlá knížečka s názvem *Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou – Veselou a MUDr. Františkem Veselým*. Ve své práci ji mnohokrát cituji.

Stejně tak důležitá byla i její spolupráce s Jaroslavem Křičkou a Ludvíkem Kubou, vždyť bez jejího zásahu by Kubovo dílo *Slovanstvo ve svých zpěvech* nikdy nemohlo být vydáno a Křičkovy dětské písňové cykly by nezískaly tak velkou popularitu.

Cílem mé práce bylo, alespoň částečně, seznámit čtenáře s pěveckou a hudební činností Marie Calmy – Veselé, a nastínit, jak důležitou roli hrála v kulturním prostředí 19. a 20. století. Její odkaz se však netýká pouze hudebního odvětví, ale zanechala také velmi rozsáhlé dílo literární, které jistě stojí za bližšího prozkoumání. Doufám, že v budoucnu se najdou další, kteří na tuto práci naváží a přiblíží například její básnickou, nebo románovou tvorbu.

7. Prameny a literatura

Prameny

Památník národního písemnictví, fond Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor drobných a zpráv o životě a díle M. Calmy v tisku, Inv. č. 15706 – 15987

Památník národního písemnictví, fond Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor kritik a zpráv o koncertních vystoupeních M. Calmy, Inv. č. 15396 – 155555

Památník národního písemnictví, fond Calma-Veselá Marie, výstřižky: soubor drobných a zpráv o životě a díle M. Calmy v tisku, Inv. č. 15706 – 15987

Literatura

DRÁBEK, Václav. ABC výchovných koncertů. Praha: Olympia, 1987.

HURYCH, Otakar. *Bibliografie spisů Marie Calmy*, Praha: knihtiskárky Jana Aubrechta, 1935.

KŘIČKA, Jaroslav. *Paní Calma umkla*. Červené dvorce u Sušice, 1966.

KUBA, Ludvík. *Zaschlá paleta-paměti*. Praha: SNKLHU, 1958.

KUBOVÁ, Jana. *Ludvík Kuba, Život a dílo*. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Ústav hudební vědy, Sdružená uměnovědná studia. Brno, 2008.

NEJEDLÝ, Zdeněk: *Dějiny opery Národního divadla*. Díl II., Praha: 1949.

RACEK, Jan, REKTORYS, Artuš. *Korespondence Leoše Janáčka s Marií Calmou Veselou a MUDr. Františkem Veselým*. Praha: Národní hudební vydavatelství Orbis, 1951.

VESELÁ, Marie Calma. *Marie Calma Veselá: Vlastní životopis*. Praha, 1927.

VESELÁ, Marie Calma. *Stopy*. Praha: Václav Petr, 1937.

VEVERKOVÁ, Zuzana. *Písňový cyklus první touhy Jaroslava Křičky*. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, KHV. Brno, 2010.

PETRÁKOVÁ, Blanka. *Marie Calma Veselá a Luhačovice. K výročí úmrtí (1881 – 1966)*. Acta musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, VI, 2006.

PETŘÍKOVÁ, Anna. *Vzpomínky na Marii Calmu pěvkyni, básnířku, člověka*. Strojopis s rukopisnými poznámkami.

Internetové zdroje

Luhačovický okrašlovací spolek Calma. Spolekcalma [online]. 2010 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.spolekcalma.cz/>

VYKOUPIIL, Libor. *Ecce Homo: Marie Calma, česká spisovatelka a pěvkyně*. [online]. 8. 9. 2011 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/brno/upozornujeme/_zprava/ecce-homo-marie-calma-ceska-spisovatelka-a-pevkyně--945925

8. Resumé (abstract)

Tato práce se zabývá činností Marie Calmy – Veselé (1881 - 1966) se zaměřením na její pěveckou, koncertní a výchovnou činnost. Cílem bylo oživit její odkaz na tomto poli a poskytnou inspiraci případným dalším zájemcům, kteří by se její osobě chtěli věnovat podrobněji.

This work deals with the personality of Marie Calma – Veselá (1881 - 1966) with emphasis on her concert and educational activities. The main goal was to resurrect her heritage and inspire other researchers to explore other fields of her leverage.

9. Seznam příloh

Příloha 1

Obr. 1. Marie Calma Hurychová ve svých 16 letech (1897)

Příloha 2

Obr. 2. Marie Calma - Veselá se svým manželem Františkem Veselým (1922)

Příloha 3

Obr. 3. V Luhačovicích s Leošem Janáčkem (rok neuveden) 1

Příloha 4

Obr. 3. V Luhačovicích s Leošem Janáčkem (rok neuveden) 2

Příloha 5

Obr. 3. Marie Calma - Veselá (rok neuveden)

10. Přílohy

Obr. 1. Marie Calma Hurychová ve svých 16 letech (1897)

Obr. 2. Marie Calma - Veselá se svým manželem Františkem Veselým (1922)

Obr. 3. V Luhačovicích s Leošem Janáčkem (rok neuveden) 2

Obr. 4. V Luhačovicích s Leošem Janáčkem (rok neuveden) 3

Obr. 5. Marie Calma - Veselá (rok neueden)

11. Anotace

Jméno a příjmení:	Markéta Rojíčková
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Jana Hladíková
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Marie Calma – Veselá: koncertní a výchovná činnost
Název v angličtině:	Marie Calma – Veselá: Concert and educational activities
Anotace práce:	Tato práce se zabývá činností Marie Calmy – Veselé (1881 - 1966) se zaměřením na její pěveckou, koncertní a výchovnou činnost. Cílem bylo oživit její odkaz na tomto poli a poskytnou inspiraci případným dalším zájemcům, kteří by se její osobě chtěli věnovat podrobněji.
Klíčová slova:	Luhačovice, Leoš Janáček, Její pastorkyňa, Jaroslav Křička, výchovný koncert, Ludvík Kuba
Anotace v angličtině:	This work deals with the personality of Marie Calma – Veselá (1881 - 1966) with emphasis on her concert and educational activities. The main goal was to resurrect her heritage and inspire another researchers to explore another fields of her leverage.
Klíčová slova v angličtině:	Luhačovice, Leoš Janáček, Její pastorkyňa, Jaroslav Křička, educational concert, Ludvík Kuba
Přílohy vázané v práci:	Obr. 1. Marie Calma Hurychová ve svých 16 letech (1897) Obr. 2. Marie Calma - Veselá se svým manželem Františkem Veselým (1922) Obr. 3. V Luhačovicích s Leošem Janáčkem (rok neuveden) 4 Obr. 4. V Luhačovicích s Leošem Janáčkem (rok neuveden) 2 Obr. 5. Marie Calma - Veselá (rok neuveden)
Rozsah práce:	29 s.
Jazyk práce:	čeština